

NOVADPĒTNIECĪBA: MANTOJUMA SAGLABĀŠANA UN KOMUNIKĀCIJA

Vēstures liecību krājuma veidošana un uzskaite. Vēstures liecību klasifikācija

Irina Zeibārte

Latvijas Nacionālais vēstures muzejs

03.12.2025.

Normatīvais regulējums.

Muzeju likums <https://likumi.lv/ta/id/124955-muzeju-likums>

- 1) **muzeja priekšmets** — priekšmets, kas pēc izpētes un apstrādes ir atzīts par priekšmetu ar kultūrvēsturisku nozīmi un atrodas muzeja krājumā;
- 2) **muzejisks priekšmets** — priekšmets, kas pēc savas kultūrvēsturiskās nozīmes atbilst muzeja priekšmeta prasībām, bet nav iekļauts muzeja krājumā;
- 3) **muzeja krājums** — vēsturiski izveidojies, zinātniski pamatots muzeja priekšmetu kopums, kas sastāv no pamatkrājuma, palīgkrājuma un apmaiņas krājuma;
- 4) **muzeja kolekcija** — muzeja priekšmetu kopums, kuru saista viena pazīme vai vairākas pazīmes un kura vēsturiskā, zinātniskā vai mākslinieciskā vērtība ir nedalāms veselums;

Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu <https://likumi.lv/ta/id/148769-noteikumi-par-nacionalo-muzeju-krajumu>

21. Nacionālo krājumu veido fiziski un digitāli radīti priekšmeti, kuriem ir kultūrvēsturiska, mākslinieciska, memoriāla vai zinātniska vērtība.

23. Pamatkrājumā ir muzeja priekšmeti, kuriem ir kultūrvēsturiska, mākslinieciska, memoriāla un zinātniska vērtība un kuri atbilst muzeja misijai un krājuma komplektēšanas politikai.

24. Palīgkrājumā ir:

24.1. muzeja priekšmetu pārējie eksemplāri, ja muzeja krājumā ir analogi attiecīgā priekšmeta eksemplāri;

24.2. muzeja priekšmeti, kas izgatavoti pētnieciskām, kultūrizglītojošām vai ekspozīcijas vajadzībām;

24.3. pietiekami neizpētīti muzeja priekšmeti, kurus pēc to izpētes varētu iekļaut pamatkrājumā;

24.4. slikti saglabājušies muzeja priekšmeti, kurus pēc to restaurēšanas varētu iekļaut pamatkrājumā;

24.5. muzeja priekšmeti no nenoturīgiem un nepārbaudītiem materiāliem.

25. Apmaiņas krājumā ir:

25.1. muzeja priekšmeti, kas neatbilst muzeja misijai un krājuma komplektēšanas politikai;

25.2. apmaiņai iepirktie muzeja priekšmeti;

25.3. dāvinājumi (ziedojumi) un novēlējumi, ja dāvinātājs (ziedotājs) vai novēlētājs piekrīt, ka muzeja priekšmetu izmanto apmaiņai;

25.4. no publiskām un privātām institūcijām apmaiņai pieņemti muzeja priekšmeti;

25.5. muzeja priekšmetu pārējie eksemplāri, ja muzeja pamatkrājumā vai palīgkrājumā ir analogi attiecīgā muzeja priekšmeta eksemplāri;

25.6. muzeja priekšmeti, kas ieskaitīti no pamatkrājuma saskaņā ar muzeja krājuma komisijas atzinumu, muzeja direktora (vadītāja) lēmumu un Kultūras ministrijas atļauju;

25.7. muzeja priekšmeti, kas ieskaitīti no palīgkrājuma saskaņā ar muzeja krājuma komisijas atzinumu un muzeja direktora (vadītāja) rīkojumu.

26. Muzejs papildina tā īpašumā vai valdījumā esošo Nacionālo krājumu atbilstoši muzeja misijai - tā darbības vispārīgiem mērķiem un tematikai, mērķauditorijai, noteiktam laikposmam un teritorijai, kas noteikta muzeja nolikumā (statūtos, reglamentā, līgumā), kā arī muzeja krājuma komplektēšanas politikai. Lēmumu par priekšmeta iekļaušanu muzeja īpašumā vai valdījumā esošajā Nacionālajā krājumā pieņem muzeja direktors (vadītājs), ņemot vērā muzeja krājuma komisijas atzinumu.

42. Muzeja Nacionālā krājuma priekšmetu uzskaites dokumentācija ietver šādus dokumentus:

42.1. iegūšanas dokumenti:

42.1.1. akts par priekšmeta pieņemšanu, lai noteiktu tā atbilstību muzeja pamatkrājuma papildināšanas nosacījumiem;

42.1.2. muzeja krājuma komisijas atzinums un muzeja direktora (vadītāja) lēmums par priekšmeta iekļaušanu Nacionālajā krājumā;

42.1.[3.](#) līgums vai līgums un akts kā līguma neatņemama sastāvdaļa vai tikai akts, ja speciālajos normatīvajos aktos paredzēts, ka līgums netiek slēgts;

42.1.4. sākotnējais (pagaidu) akts, ja muzeja īpašumā pieņem liela apjoma priekšmetu grupu (vismaz 100 vienību). Sākotnējā aktā norāda priekšmeta veidu un skaitu. Pēc šo noteikumu [44.](#) punktā minētās informācijas apkopošanas sastāda aktu atbilstoši šo noteikumu 42.1.3. apakšpunktam par priekšmeta pieņemšanu muzeja īpašumā un aktu pievieno priekšmeta iegūšanas dokumentam;

44. Dokumentos par priekšmeta pieņemšanu vai izsniegšanu norāda:

44.1. ieraksta kārtas numuru;

44.2. muzeja priekšmeta nosaukumu, autoru un īsu aprakstu;

44.3. materiālus un izmērus;

44.4. skaitu;

44.5. saglabātības pakāpi (ja muzeja priekšmets ir labi saglabājies, izdara atzīmi "laba"; ja muzeja priekšmets ir slikti saglabājies, norāda defektus);

44.6. cenu (nopirktajiem muzeja priekšmetiem);

44.7. vērtību (deponētajiem muzeja priekšmetiem);

44.8. uzskaites apzīmējumu (šifru un inventāra numuru);

44.9. piezīmes;

44.10. īpašus noteikumus muzeja priekšmeta izmantošanā;

44.11. muzeja priekšmeta izcelšanos, vēsturi, leģendu (ja tāda ir). Minēto informāciju var sniegt attiecīgā dokumenta pielikumā;

44.12. digitāli radītu priekšmetu tehniskos metadatus.

(Grozīts ar MK [09.01.2024.](#) noteikumiem Nr. 10)

44.¹ Ja Nacionālajam krājumam dāvina (ziedo) priekšmetu un objektīvu iemeslu dēļ līgumā par priekšmeta pieņemšanu muzeja īpašumā nav iespējams iegūt priekšmeta īpašnieka parakstu, priekšmeta pieņemšanu apliecina muzeja direktora apstiprināts muzeja krājuma komisijas sēdes protokola izraksts.

48. Pamatojoties uz priekšmeta iegūšanas dokumentiem, muzeja priekšmetu ieraksta inventāra grāmatā. Muzeja priekšmeta ieraksta kārtas numurs inventāra grāmatā ir attiecīgā priekšmeta inventāra numurs, kas ierakstāms arī priekšmeta iegūšanas dokumentos. Priekšmetu ieraksta inventāra grāmatā ne vēlāk kā mēnesi pēc tā pieņemšanas muzeja īpašumā. Pieņemot muzeja īpašumā liela apjoma priekšmetu grupu (vismaz 100 vienību), priekšmetus ieraksta inventāra grāmatā gada laikā. Ja jaunieguvumu apjoms pārsniedz 1000 vienību, bet ir mazāks par 5000 vienībām, tos ieraksta inventāra grāmatā triju gadu laikā. Ja jaunieguvumu apjoms pārsniedz 5000 vienību, bet ir mazāks par 10 000 vienībām, tos ieraksta inventāra grāmatā piecu gadu laikā.

51. Priekšmetus, kas iegūti muzeja īpašumā un iekļauti pamatkrājumā, reģistrē pamatkrājuma inventāra grāmatā.

52. Pamatkrājuma inventāra grāmatā norāda:

52.1. inventāra numuru;

52.2. ieraksta datumu;

52.3. attiecīgā pieņemšanas dokumenta numuru un sastādīšanas datumu;

52.4. muzeja priekšmeta agrāko inventāra numuru (ja tāds ir);

52.5. muzeja priekšmeta nosaukumu un īsu aprakstu;

52.6. muzeja priekšmetu skaitu;

52.7. materiālu, no kā izgatavots muzeja priekšmets, un izmērus;

52.8. muzeja priekšmeta saglabātības pakāpi;

52.9. cenu (iepirktajiem muzeja priekšmetiem);

52.10. nodaļu vai kolekciju, kurā muzeja priekšmets ieskaitīts;

52.11. zinātniskā inventāra vai kolekcijas numuru (ja tāds ir);

52.11.¹ digitāli radītu priekšmetu tehniskos metadatus;

52.12. piezīmes (ziņas par muzeja priekšmeta izņemšanu no pamatkrājuma - atbilstoša Kultūras ministrijas rīkojuma numurs un datums un muzeja direktora (vadītāja) rīkojuma numurs un datums, citas piezīmes).

1. Pielikums Ministru kabineta 2006. gada 21. novembra noteikumiem Nr. 956

(Pielikums MK [09.01.2024.](#) noteikumu Nr. 10 redakcijā)

Nacionālā krājuma priekšmetu, kā arī palīgkrājumos un apmaiņas krājumos iekļauto priekšmetu apraksti

2. Pielikums Ministru kabineta 2006. gada 21. novembra noteikumiem Nr. 956

Prasības Nacionālā krājuma priekšmetu glabāšanai¹

3. Pielikums Ministru kabineta 2006. gada 21. novembra noteikumiem Nr. 956

Ieteicamie klimata režīmi glabātavās

4. Pielikums Ministru kabineta 2006. gada 21. novembra noteikumiem Nr. 956

Prasības Nacionālā krājuma priekšmetu eksponēšanai¹

5. Pielikums Ministru kabineta 2006. gada 21. novembra noteikumiem Nr. 956

Pieļaujamais materiālu eksponēšanas ilgums noteiktā gaismas intensitātē

6. Pielikums Ministru kabineta 2006. gada 21. novembra noteikumiem Nr. 956

Vadlīnijas Nacionālā krājuma priekšmetu vērtības noteikšanai naudas izteiksmē

<https://likumi.lv/ta/id/148769-noteikumi-par-nacionalo-muzeju-krajumu>

Bibliotēku likums <https://likumi.lv/ta/id/48567-biblioteku-likums>

3.pants. Bibliotēkas funkcijas

Bibliotēka veic šādas funkcijas:

- 1) pasaules kultūras mantojuma — iespieddarbu, elektronisko izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu — uzkrāšana, sistematizēšana, katalogizēšana, bibliografēšana un saglabāšana;
- 2) bibliotēkas krājumā esošās informācijas publiskas **pieejamības un izmantošanas** nodrošināšana un bibliotēkas pakalpojumu sniegšana.

Visus muzejus vienojošā pazīme ir to pamatfunkciju komplekss. Ja institūcija īsteno tikai atsevišķas funkcijas, muzeoloģiskajā (un arī Latvijas Muzeju likuma) izpratnē nav pamata runāt par muzeju. Turpinot šīs pieejas konsekvenci, Muzeju likums ir papildināts ar 16. pantu „Informācija par kultūras mantojuma objektiem”. Šī panta jēga ir atziņā, ka tiem kultūras mantojuma objektiem, kuros tiek īstenota tikai kāda no muzeja pamatfunkcijām, ir piemērojams atbilstošs apzīmējums – krātuve, kolekcija, ekspozīcija, izstāde, pētniecības centrs, zinātnes centrs, piemiņas vieta vai cits, objekta būtībai atbilstošs apzīmējums, bet ne jēdziens „muzejs”.

Likums nosaka, ka ikviena akreditētā muzeja – gan nacionāla mēroga institūcijas, gan visnelielākā pagasta muzeja – pamatkrājums ir nacionālā bagātība, kas atrodas valsts aizsardzībā. Tomēr ne jau īpašā statusa piedēvēšana muzejos uzkrātajam mantojuma ir mērķis, kāpēc tas tiek darīts. „Organiskā veseluma” ideja muzeju teorijas aspektā nozīmē fokusu uz muzeju krājumu satura kvalitāti, daudz efektīvāku krājuma izmantošanu, tā mobilitāti un pieejamību.

No Jāņa Garjāna referāta Latvijas Universitātes 76. Starptautiskās zinātniskās konferences sekcijā „Zinātņu vēsture un muzeoloģija” 2018.gada janvārī

<https://www.muzeologija.lv/lv/muzeju-teorija-un-normativais-regulejums-latvijas-muzejos>

- muzeju darbības normatīvais regulējums Latvijā iezīmē **būtiskus laikmetīgai muzeju darbībai raksturīgus elementus** (muzeju pamatfunkcijas, misija, integrēts krājums, kvalitātes vērtēšana u.c.);
- likumdošanas normas pašas par sevi nav garants šo elementu pilnvērtīgai īstenošanai praksē** – tam nepieciešami atbilstoši resursi, pirmkārt – gan praktiski pieredzējuši, gan teorētiski izglītoti muzeju speciālisti;
- Latvijas muzeju nozares normatīvais regulējums **neizvirza profesionalitātes prasības muzeju darbiniekiem**. Šis aspekts var kļūt par nopietnu šķērsli nozares dinamiskai, konkurētspējīgai un ilglaicīgai attīstībai;
- Muzeju likuma grozījumu mērķis ir sekmēt prasmīgāku un kvalitatīvāku muzeju darbu, no kura ieguvēji būs muzeju lietotāji – sabiedrība. Priekšnoteikums šī mērķa īstenošanā ir nozares darbības organizēšana, **respektējot gan Latvijas muzeju tradīcijas, gan muzeju teoriju**.

No Jāņa Garjāna referāta Latvijas Universitātes 76. Starptautiskās zinātniskās konferences sekcijā „Zinātņu vēsture un muzeoloģija” 2018.gada janvārī

<https://www.muzeologija.lv/lv/muzeju-teorija-un-normativais-regulejums-latvijas-muzejos>

misija

Mērķis, īss un iedvesmojošs formulējums muzeja eksistences ilgtermiņa pamatojumam, kas kalpo par pamatu darbības politiku izstrādei

Muzeju termini

<https://www.muzeologija.lv/lv/muzejtermini/3> :

politika

Principi un mērķi, kas nosaka lēmumu pieņemšanu noteiktos jautājumos un izsaka plašāka mēroga nolūkus vai attieksmi.

Vispārējs darbības plāna kopsavilkums.

politika

Muzeja saistību deklarācija, kas ietver muzeja misiju, mērķus un uzdevumus atsevišķu muzeja funkciju ietvaros (piem., komplektēšanas politika, restaurācijas politika, drošības politika, ekspozīciju politika, izpētes politika, interpretācijas politika u.c.) un kvalitātes līmeni, kādu iecerēts sasniegt

politikas izstrāde

Pasākumi vai darbības, kas vērsti uz politikas izveidi nākotnes laika periodam

[krājuma politika](#)

Muzeja darbības pamatdokuments, kas nosaka iecerētā muzeja krājuma apjomu un ierobežojumus, kā arī krājuma komplektēšanas, dokumentācijas, saglabāšanas, drošības un pārvaldes standartus.

Skatīt arī: [krājuma pārvaldes politika](#)

[krājuma politika](#)

Informācijas un dokumentācijas organizācijas stratēģiskās nostādnes par krājuma attīstībai piešķirto resursu efektīvu izmantošanu.

[krājuma politika](#)

Krājuma pārvaldības mērķi, principi un procedūras muzeja pilnvarojumam atbilstoša krājuma veidošanai.

1. piezīme. Krājuma politikā nosaka, kādus priekšmetus muzejs vāks un kādi noteikumi un nosacījumi ir jāievēro priekšmetu iegūšanā un izņemšanā no muzeja krājuma.

muzeja krājuma klasifikācija

Muzeja krājuma dalījums, vadoties pēc priekšmetu vērtības/nozīmes un izmantojuma muzeja darbā. Krājuma galvenās sastāvdaļas ir: pamatkrājums, palīgkrājums, apmaiņas krājums un neapstrādātais krājums.

muzeja priekšmetu klasifikācija

Visu krājumā esošo priekšmetu dalījums grupās, vadoties pēc to līdzības un atšķirībām. Vispārīgajā klasifikācijā priekšmeti dalās pēc avotu tipiem: lietiskie, tēlojošie un rakstiskie priekšmeti. Pēc tam seko dalījums pēc pārējām pazīmēm (materiāla, izcelsmes vietas, izcelsmes laika, satura vai lietojuma, autora utt.).

klasifikators

Klasifikācijas iedaļu secīgs uzskaitījums/saraksts, kas attēlo muzejā pieņemto muzeja priekšmetu klasifikācijas sistēmu.

Vienotais klasifikators <https://www.nmkk.lv/>

atpazīšana

Muzeja priekšmetam piemītošo pazīmju – materiāla, formas, uzbūves, izmēru, izgatavošanas tehnoloģiju, funkciju, stila u.c. - konstatēšana un, uz to pamata, izgatavošanas laika un vietas, izgatavotāja, sociālās vides u.c. noteikšana.

Tēlojošajiem, rakstiskajiem, kinofonofoto dokumentiem/avotiem nosaka arī tēmu, sižetu u.c.

legūtos datus fiksē muzeja priekšmeta aprakstā (zinātniskā apraksta kartītē)

<https://www.muzeologija.lv/lv/muzejtermini/3>

bibliotēka

Organizācija vai tās daļa, kuras galvenie uzdevumi ir: informācijas resursu, pakalpojumu un infrastruktūras izmantošanas nodrošināšana atbilstoši lietotāju informacionālajām, pētniecības, izglītības, kultūras vai atpūtas vajadzībām.

1. piezīme. Nepieciešamo informācijas resursu piegādi var veikt, izveidojot un uzturot krājumu un/vai nodrošinot piekļuvi informācijas resursiem.

2. piezīme. Šīs ir bibliotēkas pamatprasības un neizslēdz papildu resursus un pakalpojumus, kas saistīti ar tās galveno mērķi.

muzealitāte

Muzeja priekšmetam piemītoša muzejiskā vērtība jeb kvalitāte, kas saistīta ar īstenības ontoloģisko aspektu un kas paceļas pāri laicīgajām vērtībām, pateicoties savam kultūrnozīmīgumam.

muzealizācija

Cilvēka centieni saglabāt – pretēji lietu iznīcīgajai un mainīgajai dabai – realitātes elementus, kas ietver kultūras vērtības, ko cilvēkam kā kulturālai būtnei nepieciešams saglabāt viņa paša interesēs.

muzeja priekšmets

Vēstures, kultūras vai dabas piemineklis – patiess sabiedrības dzīves un dabas faktu, parādību, notikumu, procesu liecinieks (pirmavots), kas iekļauts muzeja krājumā. Priekšmeta muzejisko nozīmi nosaka tās informācijas sociālā nozīmība, kuru tas nes, resp., tā zinātniskā, kultūrvēsturiskā (t.sk., relikvijas, memoriālā vērt.), mākslinieciskā un estētiskā vērtība

krājuma analīze

Kvantitatīvs un kvalitatīvs muzeja krājuma pētījums, kas ņem vērā krājumam raksturīgo klasifikāciju, telpu un aprīkojuma prasības, attīstības prognozes noteiktam laika periodam, drošības, dokumentācijas un saglabātības rādītājus

krājuma attīstības stratēģija

Krājuma kvalitatīvās un kvantitatīvās attīstības plāns

krājuma inventāra grāmata/krājuma priekšmetu saraksts

Detalizēts saraksts vai ieraksti par visiem priekšmetiem, kas ietverti muzeja krājumā.

krājuma esības pārbaude

Organizācijas rīcībā esošā krājuma vienību skaita noteikšana, lai iegūtu tā precīzu sarakstu.

krājuma izvērtēšana

Pasākumi, darbības vai pētījums, kas vērsti uz to, lai nodrošinātu apmierinošu pakalpojumu līmeni, savukārt krājuma uzturēšanas izdevumi samazinātos.

krājuma komisija

Konkrēta muzeja padomes pilnvarotu personu grupa, kas risina ar krājuma politiku un krājuma attīstības stratēģiju saistītus jautājumus, kā arī izsaka ierosinājumus priekšmetu uzņemšanai vai izslēgšanai no krājuma (šīs funkcijas veic tikai atbilstošie muzeja darbinieki)

krājuma komplektēšana

Ar muzeja misiju un krājuma komplektēšanas politiku saskaņots plānveidīgs un mērķtiecīgs muzejisku priekšmetu apzināšanas, iegādes, klasifikācijas un sistematizēšanas darbs.

krājums

Dokumentu kopums, kas ir informācijas un dokumentācijas organizācijas pārziņā.

krājums

legūtu priekšmetu kopums, kas atrodas muzeja īpašumā.

krājums

Kaut kā daudzums, kas tiek turēts vai uzglabāts lietošanai nepieciešamības gadījumā.

Muzejos un galerijās tas ir priekšmetu krājums.

muzeja krājuma klasifikācija

Muzeja krājuma dalījums, vadoties pēc priekšmetu vērtības/nozīmes un izmantojuma muzeja darbā. Krājuma galvenās sastāvdaļas ir: pamatkrājums, palīgkrājums, apmaiņas krājums un neapstrādātais krājums.

muzeja priekšmetu klasifikācija

Visu krājumā esošo priekšmetu dalījums grupās, vadoties pēc to līdzības un atšķirībām.

Vispārīgajā klasifikācijā priekšmeti dalās pēc avotu tipiem: lietiskie, tēlojošie un rakstiskie priekšmeti. Pēc tam seko dalījums pēc pārējām pazīmēm (materiāla, izcelsmes vietas, izcelsmes laika, satura vai lietojuma, autora utt.).

komplektēšana

Informācijas un dokumentācijas organizācijas krājuma veidošana, paplašināšana vai atjaunošana.

komplektēšanas numurs

Informācijas un dokumentācijas organizācijas piešķirts unikāls numurs dokumenta vai to grupas identificēšanai noteiktā kārtībā.

pamatkrājums

Krājuma daļa, kurā apkopoti muzeja profilam un muzeja misijai atbilstoši muzeja priekšmeti. Tiek veidots saskaņā ar krājuma komplektēšanas politiku.

palīgkrājums

Tie mākslas darbi un muzeja priekšmeti, kas ir dublikāti vai otrie eksemplāri un paredzēti izglītojošām programmām kā taktilie eksponāti; priekšmeti, kuru piederība eksponēšanas vai izpētes krājumam vēl nav izlemta; priekšmeti, kuru izslēgšana no krājuma vēl nav izlemta

[katalogs](#)

Ierakstu kopums, kur ierakstīta visa zināmā, būtiskā informācija par muzeja krājuma priekšmetiem.

1. piezīme. Šāda informācija var ietvert: priekšmeta izcelsmi, izgatavošanas gadu, autoru/izgatavotāju, nosaukumu (piemēram, mākslas darbiem), fiziskās pazīmes (materiāls un/vai izgatavošanas tehnika, izmēri), izmantošanu, vēsturi u.c.

[katalogs](#)

Sistemātisks, anotēts muzeja krājumā vai ekspozīcijā esošo muzeja priekšmetu saraksts, klasificēts pēc kādas noteiktas pazīmes.

Iespējāmā veidā katalogs ir viens no muzeja krājuma pieejamības nodrošināšanas veidiem. Muzejos katalogi tiek veidoti kā uzzīņu kartotēkas. Muzeju praksē izmanto arī katalogus materiālās kultūras pieminekļu identificēšanai pēc īpašām priekšmetu pazīmēm.

[katalogizācija](#)

Katalogu izveide un uzturēšana.

[katalogizēšana](#)

Katalogu izveide un uzturēšana.

aptverošs krājums

Krājums, kura mērķis ir pilnībā aptvert kādu nozari, laiku vai izcelsmes avotu.

artefakts

Cilvēka izgatavots vai veidots priekšmets, piemēram, darbarīks vai mākslas priekšmets.

1. piezīme. Priekšmetus, kas radīti to estētiskās vērtības dēļ, uzskata par mākslas priekšmetiem.
2. piezīme. Neietver atdarinājumus.

atdarinājums

Orģināla “aizvietotājs”. Izgatavots tieši tāds pats un no tāda paša materiāla kā oriģināls vai arī no oriģinālam atšķirīga materiāla, atšķirīgā mērogā un atšķirīgā tehnikā. Izmanto g.k. muzeja ekspozīcijā, ja nav iespējams eksponēt oriģinālu.

pieņemšanas akts

Primārais juridiskais dokuments, kas apliecina muzejiska priekšmeta pieņemšanu muzeja krājumā. Aktu sastāda un noformē atbilstoši MK Noteikumiem par muzeju krājumu. Iegūst juridisku spēku, kad to ar savu parakstu un muzeja zīmogu ir apstiprinājis tā muzeja direktors, kurš izdevis šo dokumentu

nodošanas akts

Primārais juridiskais dokuments, kas apliecina muzeja priekšmeta nodošanu pastāvīgā vai pagaidu lietošanā. Aktu sastāda un noformē atbilstoši muzeju krājuma uzskaites un glabāšanas instrukcijai. Iegūst juridisku spēku, kad to ar savu parakstu un muzeja zīmogu ir apstiprinājis tā muzeja direktors, kurš izsniedzis šo dokumentu.

pirmuzskaites/primārās uzskaites grāmata

Pamatkrājuma uzskaites grāmata, kurā fiksē muzeja priekšmetu izpētes rezultātus. Ierakstus veic pēc materiāla veida (arheoloģija, numismātika, koka, metāla, keramikas priekšmeti, botāniskais, ģeoloģiskais materiāls u.c.) atbilstoši muzeja krājuma uzskaites instrukcijai.

muzeja priekšmeta aprakstīšana

Muzeja priekšmeta izpētes rezultātu fiksēšana uzskaites dokumentācijā, uzziņu kartotēkās un katalogos.

muzeja priekšmeta informatīvums

Muzeja priekšmeta specifiska īpašība saturēt un ar ārējām pazīmēm - apjomu, siluetu, krāsu, faktūru u.c. - nodot informāciju un sniegt tēlojošu, rakstisku, audiovizuālu noteikta satura attēlojumu.

muzeja priekšmeta izpēte

Pētniecības un krājuma darba virziens. Ietver muzeja priekšmetu identificēšanu, klasificēšanu, sistematizēšanu un interpretēšanu.

Muzeja krājuma komplektēšanas, uzskaites, glabāšanas un izmantošanas pamats.

muzeja priekšmeta monogrāfiskā izpēte

Muzeja priekšmeta vispusīga izpēte. Izmanto kataloga izveidei, publikācijas gatavošanai u.c. Īsteno saskaņā ar muzeja pētnieciskā darba plānu.

muzeja priekšmets

Vēstures, kultūras vai dabas piemineklis – patiens sabiedrības dzīves un dabas faktu, parādību, notikumu, procesu liecinieks (pirmavots), kas iekļauts muzeja krājumā. Priekšmeta muzejisko nozīmi nosaka tās informācijas sociālā nozīmība, kuru tas nes, resp., tā zinātniskā, kultūrvēsturiskā (t.sk., relikvijas, memoriālā vērt.), mākslinieciskā un estētiskā vērtība.

signatūra

Noturīga materiāla birka, uz kuras uzrakstīts muzeja priekšmeta uzskaites apzīmējums (šifrs un inventāra numurs) un kura piestiprināta priekšmetam veidā, kas nebojā priekšmetu, taču ir pietiekami noturīgs, lai birka nepazustu.

signējums

Muzeja krājuma uzskaites apzīmējums, ko veido muzeja šifrs (pamatkrājumam un palīgkrājumam tas atšķiras) un inventāra numurs.

signēšana

Muzeja krājuma uzskaites apzīmējuma (šifra un inventāra numura) uzrakstīšana uz muzeja priekšmeta vai tam piestiprinātas birkas jeb signatūras.

audiovizuālais dokuments

Dokuments, kura saturā pārsvarā ir skaņa un/vai attēli un kuram nepieciešama īpaša ierīce, lai to noskatītos un/vai noklausītos

1. piezīme. Ietver skaņas dokumentus, piemēram, skaņuplates, lentes, kasetes, audiokompaktdiskus, DVD diskus, digitālos audioierakstus; vizuālos dokumentus, piemēram, diapozitīvus, transparentus; kombinētos audiovizuālos dokumentus, piemēram, kinofilmas, videoierakstus, datorspēles u.c.

2. piezīme. Neietver mikroformas.

dokuments

Praktiskai izmantošanai domāta informācija, kas fiksēta ar vārdu (rakstīta liecība, skaņu ieraksts) vai attēlu palīdzību. Kalpo kā faktu, notikumu, parādību liecība.

Reizēm par dokumentu sauc jebkuru vēsturisko avotu.

dokuments

Fiksēta informācija vai materiāls objekts, kas uzskatāms par dokumentēšanas vienību.

dokumentācija

Ar krājumu un visām uz to attiecinātām darbībām saistītu pastāvīgu dokumentu sagatavošana un uzturēšana

dokumentācija (muzeja)

Dokumentu kopums, kas raksturo muzeja juridisko statusu (muzeja nolikums, reģistrācijas apliecība, personāla štatū saraksts u.c.) un muzeja krājuma komplektēšanu, uzskaiti, pētniecību, glabāšanu, eksponēšanu un popularizēšanu.

dokumentēšanas rokasgrāmata

Sīki izstrādātas instrukcijas uzskaites žurnālu, katalogu un datubāzu operatoriem, kā uzskaitīt un/vai katalogizēt krājumu

drukāts dokuments

Dokuments, kurā rakstu zīmes, attēli un zīmējumi ir atveidoti ar jebkuru mehāniskas iespiešanas metodi vai digitālo druku.

digitalizēts priekšmets

Digitāli reproducēts priekšmets.

1. piezīme. Divdimensiju vai trīsdimensiju priekšmetu uzskata par digitalizētu, ja tā metadati un vismaz viens attēls ir pieejams digitālā formā.
2. piezīme. Dokumentus, piemēram, autoru rokrakstus, grāmatas vai audiovizuālos dokumentus uzskata par digitalizētiem, ja to metadati un saturs ir pieejams digitālā formā.
3. piezīme. Ietver dokumentus.

digitālais priekšmets

Priekšmets, kuru muzejs ir digitāli radījis vai digitalizējis, vai ieguvis digitālā formā.

1. piezīme. Ietver dokumentus.

digitāli radīts priekšmets

Priekšmets, kas sākotnēji veidots digitālā formā.

1. piezīme. Ietver dokumentus.

digitālā kolekcija/digitālais krājums

Visi digitālās formas priekšmeti, kas atrodas muzeja krājumā, neatkarīgi no tā, vai tie ir digitāli radīti, vai digitalizēti.

1. piezīme. Ietver dokumentus.

fotogrāfija

Attēls, ko iegūst procesā, kas elektromagnētiska starojuma ietekmē fiksē tiešu un paliekošu attēlu uz jutīgas virsmas.

fotogrāfija

Saglabājams attēls, kas iegūts tehnoloģiskā procesā, elektromagnētisko starojumu fokusējot uz gaismjutīgas virsmas.

1. piezīme. Starojums var būt gaisma, rentgenstari u.c.

fotokopija

Cietā kopija, kas iegūta ar vai uz jutīga materiāla elektromagnētiskā starojuma ietekmē. Patentētas tehnikas ir, piem., fotostats un kserokss.

glezna

Attēls, kas radīts, izmantojot pigmentus vai jebkādu materiālu, ar kuru var veidot aprises uz virsmas, piemēram, papīra vai audekla.

1. piezīme. Pigmenti var būt mitrs, piemēram, krāsa, vai sauss, piemēram, pastelkrītiņi.

grafisks dokuments

Dokuments, kura raksturīgākā iezīme ir attēls un kas ir radīts grafikas tehnikā uz gludas virsmas.

1. piezīme. Galvenokārt tas ir ilustratīvs, nevis tekstuāls, mūzikas vai kartogrāfisks dokuments. Ietver mākslas darbu iespaidgrafikas, mākslas darbu oriģinālus, mākslas darbu reprodukcijas, fotogrāfijas, plakātus, mācību skices, tehniskos zīmējumus u.c., bet neietver grafiskos dokumentus kodeksa formā vai mikroformā, audiovizuālā vai elektroniskā formā.

zīmējums

Attēls, kas radīts ar cietu minerālu vai smailu instrumentu.

kinoavoti

Muzejisko priekšmetu tips, kurā ar tehniskiem līdzekļiem fiksēts vēsturisku, sociālu, kultūras notikumu vai dabas parādību dinamisks attēlojums.

Izmanto pētniecībā, ekspozīcijās, krājuma darbā (piem., lauka ekspedīcijas darbu fiksēšanai). Informāciju var fiksēt un demonstrēt vienlaicīgi ar skaņas ierakstu.

kinofilma

Attēlu virkne, ierakstīta uz caurspīdīga materiāla sloksnes vai elektroniskā datu vidē, kas rada dabiskas un nepārtrauktas kustības ilūziju, tos projicējot vai rādot uz ekrāna ātri citu pēc cita.

dāvinājums

Komplektēšana bez atlīdzības naudā un ar īpašumtiesību un juridiskā nosaukuma maiņu.

dāvinājums

Artefaktu, mākslas darbu un/vai naudas dāvinājums vai novēlējums muzeja darbības atbalstam

dāvinājums natūrā

Preču un/ vai pakalpojumu (nevis krājuma priekšmetu vai naudas) piešķirums muzeja darbības atbalstam

dāvinātājs

Persona vai organizācija, kura bez atlīdzības nodod muzejam muzejiskas nozīmes kolekciju vai atsevišķus priekšmetus iekļaušanai muzeja krājumā.

kolekcijas apraksts

Dokuments, ko sastāda, pieņemot muzejā kolekciju, un kurš atsedz kolekcijas priekšmetisko saturu.

Ir obligāts pielikums kolekcijas pieņemšanas aktam un pamats kolekcijas reģistrēšanai jaunieguvumu uzskaites grāmatā.

kopija

Priekšmeta atveidojums. Izgatavo ar rokām vai mehāniski no oriģinālam atbilstoša vai cita materiāla oriģinālam atbilstošā, samazinātā vai palielinātā mērogā. Visprecīzākais atveidojums ir kopija, ko veido ar mehānismu palīdzību no oriģinālam atbilstoša materiāla: metālizstrādājumiem - galvanokopijas, fotogrāfijām - fotokopijas, grafiskam materiālam - kserokopijas uz oriģinālam atbilstošas faktūras.

Skatīt arī: atveidojums, imitācija, mulāža, reprodukcija, atlējums.

reprodukcija

Dokuments, kas nokopēts un līdzinās citam dokumentam, kurš uzskatāms par dokumenta oriģinālu.

lietiskie avoti

Muzeja priekšmeti, kuru jēdzieniskais saturs (struktūra, uzdevums) izteikts priekšmetiskā veidā. Muzeja priekšmeti var būt cilvēka radīti priekšmeti (artefakti) un dabas objekti (natūrfakti).

[manuskripts/rokraksts](#)

Dokumenta oriģināls rokrakstā vai mašīnrakstā.

1. piezīme. Iesieti sējumi un citas vienības (fragmenti, rakstu ruļļi, autoru rokraksti, papirusi, tīstokļi u.c.) var tikt uzskaitīti atsevišķi.

saglabāšana

Visi izmantotie līdzekļi, ieskaitot finansiālos un stratēģiskos lēmumus, lai saglabātu dokumentu vai krājumu veselumu un pagarinātu to mūžu.

muzeja ekspozīcija

Zinātniskajai koncepcijai un izvēlētajai tēmai atbilstošs muzeja priekšmetu demonstrējums, pamatojoties uz muzeja profildisciplīnu, mūsdienu muzeoloģijas principiem un māksliniecisko dizainu. Muzeja **ekspozīcija ir muzeja pētnieciskā darba rezultāts un specifiska muzeja priekšmetu publiskošanas forma**, kas ir muzeja izglītojošā darba pamats. Viens no ekspozīciju veidiem ir izstāde. Ekspozīcijas izveidei muzejs izmanto dažādas pieejas (piemēram, ansambla, sistemātiskā, tematiskā u.c.).

eksponēšanas krājums

Priekšmetu grupa, kas uzņemta krājumā ar mērķi to glabāt nenoteiktu laiku un izmantot galvenokārt ekspozīciju un izglītojošajā darbā

ekspozīcija

Veids, kā muzejs ar dizaina, tekstu un attēlu palīdzību interpretē muzeja priekšmetus un prezentē tos apmeklētājiem. ASV un Kanādā tiek lietots termins "Exhibit", Apvienotajā Karalistē – "Display".

ekspozīcija/izstāde

Kuratora veidots muzeja priekšmetu vai citu kultūras mantojuma priekšmetu demonstrējums ar skaidru ideju un vēstījumu.

1. piezīme. Ekspozīcijas var būt gan muzeja telpās, gan ārpus tām.
2. piezīme. Ekspozīcijas var būt īslaicīgas vai pastāvīgas.
3. piezīme. Neietver *virtuālās ekspozīcijas*.
4. piezīme. Muzeja telpās izvietotās ekspozīcijas / izstādes, ko veidojusi ar muzeju nesaistīta institūcija bez muzeja līdzdalības, uzskaita atsevišķi.

ekspozīcijas (skaidrojošais) plāns

Plānotās ekspozīcijas tēmas, mērķu, uzdevumu un izteiksmes līdzekļu izklāsts, kas var ietvert arī projekta plānu un budžetu

ekspozīcijas [zinātniskais] projekts

Konkrēts ieskats jaunveidojamās muzeja ekspozīcijas saturā. To veido dokumentācijas kopums, kas secīgi atspoguļo ekspozīcijas zinātniskās sagatavošanas posmus: ekspozīcijas zinātniskā koncepcija, ekspozīcijas paplašināta tematiskā struktūra vai tematiskais plāns, ekspozīcijas scenārijs. Šī dokumentācija ir ekspozīcijas mākslinieciskā, tehniskā un darba projekta izstrādes pamats.

ekspozīcijas [zinātniskā] koncepcija

Iecerētās ekspozīcijas galveno ideju, problēmu un satura teorētiskais pamatojums. Zinātniskās koncepcijas izstrāde ir pirmais solis ekspozīcijas zinātniskā projekta izveidē. Noformē kā dokumentu.

memoriālā eksponēšana

Prezentācijas veids, kurā mākslas darbi un citi muzeja priekšmeti sagrupēti tādā veidā, kādā tie varēja būt novietoti savā oriģinālajā vidē

tiešsaistes attēlu bibliotēka

Attēlu krājums ar saskarni, kas nodrošina lejupielādi un/vai attēlu pirkšanu.

tiešsaistes katalogs

Ierakstu un attēlu datubāze, kurā aprakstīti viena vai vairāku muzeju priekšmeti un kurai ir nodrošināta publiska piekļuve.

tiešsaistes piekļuve

Veiksmīgs muzeja nodrošināto tiešsaistes pakalpojumu pieprasījums.

1. piezīme. Tiešsaistes piekļuves sesija ir viena no lietotāja darbībām, kas parasti sākas, kad lietotājs pieslēdzas muzeja nodrošinātajam tiešsaistes pakalpojumam, un beidzas, kad lietotājs beidz darbību tieši (atstājot datu bāzi ar “atteikšanās” vai “iziešanas” darbību) vai netieši (lietotāja neaktivitātes dēļ).
2. piezīme. Tiešsaistes piekļuves sesiju muzeja tīmekļvietnei uzskaita kā virtuālo apmeklējumu.
3. piezīme. Ja iespējams, neuzskaita robotu vai tīmekļa rāpuļprogrammu pieprasījumus.

virtuālais muzejs

Muzejs, kas ir pieejams tikai tiešsaistē un kam nav fiziskas ēkas vai *krājuma*.

1. piezīme. Neietver fiziskos muzejus ar tiešsaistes pieejamības iespēju.
2. piezīme. Virtuālo muzeju var apzīmēt arī par tiešsaistes muzeju, hipermuzeju, digitālo muzeju, kibermuzeju vai tīmekļa muzeju.

virtuālais pasākums

Pasākums elektroniskā formā, speciāli veidots izmantošanai internetā.

virtuālā ekspozīcija

Ekspozīcija elektroniskā formā, speciāli veidota izmantošanai internetā.

virtuālā realitāte

Simulēta, parasti ar datortehnikas palīdzību radīta vide, kas apmeklētājam nodrošina jēgpilnu un aizraujošu pieredzi, ar kuru iespējama interaktīva saziņa

Krājuma komplektēšanas politika – svarīgs plānošanas un darba dokuments; regulāri jāaktualizē!

Klasifikators – metodisks palīgs priekšmetu atpazīšanā un dokumentēšanā.